

LA ESPERO

ORGAN FÖR ESPERANTO-
RÖRELSEN I SVERIGE

UTGIVEN AV GEFLE
ESPERANTOFÖRENING

N:o 7.
Augusti 1913.

Redaktör:
R. PEHRSSON

Ansvarig utgivare:
W. WAHLUND

Lösnummer 10 öre.
Årsprenumeration 1:20 kr.
Annonspris 5 öre pr mm.

Nödvändigheten av ett världsspråk.

En globe-trotters uttalande.

(Ur »La Movado»).

»Tre gånger jorden runt jag for
och fann i faror mitt behag...»

sjunger med munnen i oval tenoren
i »Corneilles klockor» — såvida
det nu inte är en baryton.

För min del har jag endast en
gång företagit en sådan rundresa
— om också med många avstickare
hit och dit — och min njutning av
farorna var ganska klen; detta
skäms jag alls icke för att erkänna.

Men förutom denna stora »ögla»
har jag företagit några andra resor:
i Ekvatorialafrika, till Kaukasien,
på de indiska öarna, Indokina, Kina
och Japan — för att ej tala om
kortare färder i Europa och Nord-
afrika, som ju icke är något att
medräkna — och det som jag här
vill framlägga är således grundat
på personlig erfarenhet från några
färder på vår lilla jord, och känner
jag detta som en beaktansvärd för-
del för mig, ty utan denna lilla
inledning skulle mina läsare helt
säkert ägna mindre intresse åt det
efterföljande.

Nåväl! Sedan jag vistats längre
och kortare tider i rätt olika klimat,
har en övertygelse inrotat sig hos
mig till den grad, att den nu över-
gått till förvisning: det är, att an-
vändningen av ett universalspråk
kommer att tvinga sig fram trots
alla doktriner, allt motstånd, alla
fördomar.

Nödvändigheten av ett sådant
språk har uppkommit under de
senaste 70 åren; Suez-näset har
genomskurits såsom Panama inom
kort; telegrafväsendet har helt has-

Grupo de partoprenintoj en »Tutsveda Esperantotago» en Gefle
6-an—7-an de Julio 1913.

tigt förbundet jordens alla trakter
med varandra; sjökommunikatio-
nerna och ångkraften ha givit dem
ständig och oavbruten samfärdsel;
de ekonomiska förhållandena i norra
och södra Amerika ha utvecklats
med befolkningens tillväxt i antal
och utbredning därstädes; den gula
världen har öppnats för den väster-
ländska kulturen; de svartes världs-
del, liksom Söderhavets öar, har
tagits i besittning av den vita rasen.

Före denna nya tidsålder, av vars
utomordentliga utveckling vi upp-
levat endast begynnelsen, och som
vänder upp och ned på männi-
skornas alla gamla sedvanor, kunde
ett universalspråk icke visa sig
nödvändigt, ty antalet personer med
förbindelser utom sitt eget land var
då lika begränsat som, i stort sett,
antalet sådana förbindelser.

Med denna utveckling, som helt
hastigt satt alla jordens folkstam-
mar i beröring med varandra, gör
sig behovet av att äga ett enhetligt
hjälpsspråk ej endast känt, utan till
och med så starkt gällande, att ett
universalspråk skulle uppkomma av
sig självt, ifall ett sådant ej redan
förefunnnes.

I vissa delar av världen, särskilt
i yttersta östern, har engelskan en
viss benägenhet att för närvarande
spela en sådan roll. Men dess ut-
bredningsmöjligheter äro begränsade,
och detta av flera orsaker, för öv-
rigt tillämpliga även på andra
ifrågakommande nationella språk:
engelskan är invecklad att lära;
den har en egendomlig betoning,
som är svår att behärska; den
kräver anglosaxisk lärarepersonal,
åtminstone till stort antal; en del

av mänskligheten, i synnerhet de romanska folken, är obenägen för engelskan och kommer varken att använda den eller att underkasta sig långvariga och helt säkert motbjudande studier av densamma.

Spanskan har vid sidan av engelskan internationell användning inom ett vidsträckt område av världen. Den mötes av samma hinder som engelskan.

Tyskan saknar utbredning utanför den germanska världen.

Vad beträffar franskan, som är ganska utbredd bland de bildade klasserna i åtskilliga länder, så står den dock såsom använt och användbart universalspråk ovillkorligen tillbaka för engelskan och spanskan.

Således finns endast en lösning för fyllandet av det nyuppkomna behovet, nämligen ett enhetligt universalspråk, enkelt, praktiskt och utan de svårigheter som angivits.

Den oundvikliga uppkomsten av ett gemensamt språk vid starkare samfärdsel mellan nationer med var sitt språk, har alltid gjort sig gällande varje gång då samma förutsättning varit för handen. Vad är väl »Sabir» annat än medelhavstrakternas universalspråk? och genom utvecklingen i Afrika har »Bangala», Kongos handelsspråk, uppkommit och utbrett sig över hela Kongoområdet; läroböcker i detta språk — överflödigt vid sidan av Esperanto — ha blivit utgivna i Paris och i Bruxelles.

Dessa två folkliga språk ha uppkommit av sig själva; därför att behovet fodrat dem.

Ett gemensamt språk med förståelse att troget uttrycka vilka idéer som helst, och således fyllande af-färsvärldens särskilda behov liksom de allmänna förbindelsernas krav, måste på samma sätt bli nödvändigt för var och en sedan den moderna teknikens tillämpning i det allmänna livet satt mänsklighetens skilda delar i ömsesidiga förbindelser, som redan äro oåterkalleliga och som äro bestämda att bli mer och mer intima.

»Med engelska, franska och spanska reder man sig överallt», försäkra universalspråkets motståndare.*)

*) »Med engelska, franska och tyska» brukar det heta här i Sverige. Som synes, skilja sig meningarne redan här.

En dylik försäkran innebär en orimlighet, ett dubbelt mistag.

Först och främst är det mycket få människor bland fransmännen och ännu färre inom andra nationer som behärska de nämnda tre språken. De erfodra, jag upprepar det, långvariga och svåra studier. Detta är något ganska ofördelaktigt i betraktande av huru kort den tid är, som individen kan ägna uteslutande åt sin utbildning. Om alltså, med ringa möda, lärjungen inhämtar ett enkelt universalspråk i stället för de s. k. levande språken, huru mycken tid bleve ej övrig, som kunde ägnas åt åtskilliga nyttiga ämnen, vilka nu måste mer eller mindre förbises därför att undervisningstiden ej räcker till för dem; detta blir ju ännu mera påtagligt, om man tillämpar det på grekiskan och latinnet.

Men jag vill tillägga ännu en sak, som jag av personlig erfarenhet känner till, nämligen att man utanför det internationella livets centralpunkter, till och med om man är polyglott, kan komma i svår förlägenhet på grund av oförmåga att göra sig förstådd. Jag har befunnit mig i sådan belägenhet i Brasilien i Sydryssland och i Kaukasien, i fjärran östern och på indiska öarna, för att ej anföra flera exempel.

Under dylika förhållanden kan man sannerligen fråga sig, varför sådana självklara sanningar behöva framläggas och försvaras, och ännu mera, huru de kunna möta så mycket motstånd, icke endast hos den av naturen ligkiltiga stora massan, men också hos tusentals intelligenta personer.

Jag avhåller mig från att framlägga skälen, varför universalspråket måste vara just Esperanto och icke någonting annat, av den anledningen att detta redan många gånger framvisats av mer kompetenta personer — — —

Maurice Rondet-Saint.
Conseiller du Commerce Extérieur
de la France,
Chargé de Missions.

Samideanoj!
Abonu "La Espero"

Kurs

i Esperanto för nybörjare

Fjärde lektionen. — Kvara leciono.

Substantiv.

Dativ och akkusativ äro i svenskan vanligen lika varandra och lika grundformen (nominativ). I Esperanto måste de dock noga skiljas från varandra och olikheten dem emellan torde bäst visas genom ett par exempel. I satsen *gossen läser* är »gossen» nominativ och heter på Esperanto *la knabo*. Hela satsen således: *la knabo legas*. Satsen *jag undervisar gossen* heter däremot *mi instruas la knabo'n*. *Gossen* är här föremål för en verksamhet (och ej såsom i föregående exempel den verkande själv) och kallas då akkusativ, vilken form i Esperanto alltid erhåller ändelsen *-n*. Den svarar på frågan *vad* eller *vem* (undervisar jag)?

Ett exempel på dativ erbjuder satsen *fadern gav gossen en bok*, som på Esperanto heter *la patro donis al la knabo libron*. *Gossen* är här =åt *gossen* och översattes då alltid med *al la knabo*. *En bok* är föremålet, som gives (svarar på frågan »vad ger fadern?») och får därför ändelsen *-n*.

De personliga pronomina böjas på samma sätt: *Mi instruas lin*, jag undervisar *honon*; *li instruas min*, han undervisar *mig*; *vi donis gin al si*, du gav den åt henne (=du gav henne den).

Även adjektiven erhålla ändelsen *-n*. Ex.: *Har du sett den vackra trädgården*, *cu vi vidis la belan gardenon*. Du bör icke läsa dåliga böcker, *vi ne devas legi malbonajn librojn*.

Adjektivens komparation (stegring), som i svenskan sker medelst ändelserna *-are*, *-ast* eller *-re*, *-st*, uttryckes i Esperanto genom orden *pli* (=mer) och *plej* (=mest). Ex.: *vacker*, *bela*; *vackrare*, *pli bela*; *vackrast*, *plej bela*. På samma sätt *hög*, *alta*; *högre*, *pli alta*, *högst* *plej alta*.

Det samma gäller om adverbena. Ex.: *bra*, *väl*, *bone*; *bättre*, *pli bone*; *bäst*, *plej bone*.

Verb.

Imperativ (verbens uppmaningsform) bildas genom att foga ändelsen *-u* till stammen. Ex.: *iru!*, *gå!*

donu la libron al mi, giv mig boken; Dio nin gardu, Gud bevare oss.

Konditionalis (verbens villkorsform) bildas genom ändelsen *us*. Ex.: Se mi dirus tion, mi estus malsaga, om jag sade detta, vore jag dum.

Märk! Ordet *om* (=ifall), på Esperanto *se*, utelämnas ofta i svenskan; i Esperanto aldrig.

Övningsstycke III.

Översätt till svenska:

La patro legas la gazeton. La gazeto enhavas multajn novaĵojn. Ne ĉiuj novaĵoj estas bonaj. Ĉiu esperantisto devas aboni esperantan gazeton.

Karlo skribas longan leteron al la onko, sed Mario skribas ankoraŭ pli longan leteron al la patrino. Skribu ĉiam mallonge. Tiel vi ŝparas tempon kaj »tempo estas mono».

Se sinjoro A. venus, diru al li, ke mi tuj venos. Se mi havus monon, mi vojaĝus al Parizo. Parizo estas la plej bela urbo, kvankam Londono estas pli granda.

Ordlista.

leg'i, lása.
gazet'o, tidning.
en'hav'i, innehålla.
mult'e, mycket,
mult'aj, många.
novaj'o, nyhet.
ĉiu, varje,
ĉiu'j, alla.
abon'i, prenumerera (på).
onkl'o, farbror, morbror.
ankoraŭ, ännu.
ĉiam, alltid.
tiel, så, på så sätt.
spar'i, spara.
temp'o, tid.
mon'o, pengar.
sinjor'o, herr(e).
vojaĝ'i, resa.
urb'o, stad.
Pariz'o, Paris.
London'o, London.
kvankam, ehuru.

Lingva Komitato.

Till medlemmar av den esperantistiska språkkommittén ha den 1 juli 1913 invalts Professor Lambert Delvaux, Belgien, hrr René Ferter, Frankrike, Josefo Grau Casas, Katalonien, Ivan H. Krestanof, Bulgarien, John Lundgren, Sverige, Fröken Charlotte Pulvers, Schweiz, och Professor Peter Török, Ungern.

Sveda kroniko.

Ekskurso.

Dimanĉon la 17-an de Aŭgusto. Ĉe la stacidomo en Borås kolektiĝas aro da homoj, kiuj ĉiuj portas verdan stelon en la butonruo de siaj jakoj aŭ surtutoj. Gaje kaj vikle ili babilas, sed stranga, kvankam belsona estas la idiomo, kiun ili parolas. Ili nun eniras en vagonaron, sur kiu pendas elpendaĵo kun surskribo: »Till Göteborg.» Kiuĵ ili estas? Ha, estas esperantistoj Boråsaj, kiuj faras ekskurson al Gotenburgo, por viziti la tieajn samideanojn kaj samtempe intencas fari iom da propagando por sia sankta afero.

Gazetvendisto eniris la kupeon, en kiu sidas la Esperantistoj. Li laŭte anoncis siajn multspecajn gazetojn kaj volis vendi el sia kolekto ankaŭ al la Esperantistoj. »Ho, ni tre bedaŭras, ni nur povas flue paroli kaj legi Esperanton. Ĉu vi havas la gazeton »La Espero«? Ni tuj aĉetas tutan vian provizon.» »Ne,» li respondis, »tiun gazeton mi ne havas.» »Nu, tiam vi ne estas taŭga gazetvendisto; neniuj estas taŭga gazetvendisto, kiu ne havas tian bonegan kaj multe disvastigitan gazeton, kia estas »La Espero«, eldonata en Gefle. Ni esperas, ke vi kiel eble plej baldaŭ havigos al vi tiun gazeton kaj ĉiam havas provizon de ĝi, por ke vi povu efektive plenumi vian devon kiel gazetvendisto.» La junulo malaperis kun malĝoja aspekto en sia vizaĝo, ĉar li sciis, ke li, ne havante la deziritan gazeton, faris malprofiton.

Post duhora veturo ni alvenis Gotenburgon kaj estis ĉe la stacidomo akceptataj kaj bonvenalutataj de la Gotenburgaj samideanoj, kiuj baldaŭ pruvis sin kiel lertaj gvidantoj, montrante al ni multajn de l'vidindaĵoj, je kiuj Gotenburgo estas tiel riĉa. Post nia rondirado tra la urbo ni vizitis la belan popolan parkon »Slottskogen« (kastelbaro), kie ni en la verando de la restoracio de l'»Hvita Bandet« trinkis kafon ĉe longa tablo kaj ĉirkaŭitaĵ de multaj gescivoluloj. Dum ni en gaja humoro kaj konversacianta pasigis kelke da tempo, »Jupiter Pluvio« malfermis la kluzojn de la ĉielo kaj sendis teren freŝigantan, la polvon de la vojoj forigantan pluvon; sed li tuj fermas la kluzojn, kiam ni intencas daŭrigi nian promenadon.

Inter la bonaj aranĝoj faritaj de niaj karaj amikoj Gotenburgaj estas ankaŭ la tagmanĝo en la »Bufedo Karlander«, la renkontejo de la Esperanto-Klubo de Gotenburgo. En la plej bona maniero estis tie ĉi prizorgite por la korpa bonfarto kaj eĉ la plej malsata homo povis kontentigi la postulojn de sia malplena stomako. La ĉiam atenta fotografisto S-ro Erik Hulander, Vasagat., ordigis sian aparaton kaj fiksitis nin, dume ni sidis ĉe la mangotablo, sur sian fotografan platon, kaj poste fotografis nin ekstere de la restoracio.

Sed la tempo rapide forfluas kaj ne ankoraŭ ni trairis la tutan programon.

»Bonvolu, sinjoroj, eniru en vagonon de la tramvojo. Ni volas fari ekskurson al Saltholmen kaj Långedrag«, ordonis nia ĉefgvidanto. Nu, baldaŭ ni sidis en vagono de la elektra tramvojo, preskaŭ okupante la tutan vagonon, kaj veturis al la diritaj lokoj. Post ĉirkaŭ 25-minuta veturo, ni eliris el la vagono kaj promenis al la rifoj ĉe Saltholmen. Belegan perspektivon oni havas tie ĉi, kaj preskaŭ nekalkuleblaj estas la rifoj, kiuj, formante malgrandajn insuletojn, prezentis sin al la okuloj de la rigardanto. Sed, ho ve, la vento blovis tie ĉi tiel fortege, ke ambaŭ manojn oni devis uzi, por ke la ĉapelo ne forlasu sian lokon sur la kapo de sia posedanto kaj ne kiel flugmaŝino trafugante la aeron, serĉu kaj trovu novan restejon trans la maro.

Forlasinte Saltholmen ni iris al Långedrag, kie en la salonego de la restoracio estis ordigata granda tablo por ni. Nun komencis tre agrabla kaj gaja kunesto. Parolon sekvis parolo, vivukrioj eksonis por nia kara lingvo Esperanto, por ĝia disvastigo en Svedujo, por la grupoj en Gotenburgo kaj Borås k. t. p. La salonego estis plenplena de homoj, kaj niaj paroloj kun ilin sekvantaj vivukrioj estis nature tre atentataj de multaj personoj. Sur flanko estrado ludis orkestro. Ni sendis karton al la orkestrestro, petante lin, ke li ludu la esperantan himnon. Post iom da meditado li devis konfesi, ke li ne povis plenumi nian peton. Nu, ni esprimis la esperon, ke li riĉigu sian repertuaron per tiu bela muzika verko.

Al la kreinto de nia kara lingvo, D-ro Zamenhof, ni sendis saluttelegramon.

Ne necese estas diri, ke la tempo tro rapide forflugis, kaj ke tiu ĉi

agrabla kunesto, kiu ne nur longe restos en la memoro de ĉiu partopreninto, sed ankaŭ, mi kredas, estos iom fruktodona por nia afero, venis al sia fino.

Ni do forlasis Långedrag'on kaj tramvoje veturis al la stacidomo, ĉiam akompanataj kaj gvidataj de niaj karaĵoj amikoj Gotenburgaj.

La tempon antaŭ la forveturo de l'vagonaro ni pasigis per vigla kaj sprita babilado, ĉiam havante multajn aŭskultantojn, inter kiuj kelkaj demandis, kian lingvon ni parolis.

La bona humoro ankaŭ daŭris dum la reveturo al Borås, kaj certe estas, ke almenaŭ du sinjorinoj, trovante nian lingvon tre belsona, promesis partopreni en la venonta kurso.

Nun ni ree estas en Borås, streĉante niajn korpajn kaj spiritajn fortojn en la ĉiutaga laboro, kaj la vizito en Gotenburgo nur estas memoro; sed agrabla memoro ĝi estas.

O. R.

Gotenburgo. — La sekretario de la Gotenburga Esperantoklubo skribas: — Mi devas sciigi, ke nia klubo bedaŭrinde perdis sian fervoran prezidanton, s-ro J. Huysmans el Amsterdam, kiu nun revojaĝis al sia hejmlando. Merkredon la 20-an de aŭgusto la gotenburgaj samideanoj kolektiĝis en sia »Renkontejo Esperantista» en Bufedo Karlanders, por kune diri adiaŭon al sia forvojaĝonta samideano kaj deziri al li bonan vojaĝon kaj ĉiun feliĉon en sia hejmlando. Komprenable ni transdonis al nia prezidanto memorajeton — cigaredujon — bedaŭrinde tro malgrandan kompare je la fervoro de la prezidinto kaj niaj dankemaj sentoj.

Man förde en »nigger» till galgen för att hänga honom på grund av mord.

»Henrik», sade skarprättaren. »Har du något att säga?»

»Ja», sade den dömde. Jag har ett par ord att säga. Jag vill endast säga, att det här verkligen skall bli en läxa för mig.

(Amerika Esperantisto).

Jorden runt.

Amerika. — Christian Brothers College — ett av de största privata universiteterna i Förenta staterna — har nu upptagit Esperanto bland läroämnen. I universitetets katalog, vari tre sidor ägnas åt Esperanto, säges bl. a.: »Ofta förekommande frågor ang. Esperanto har förmått styrelsen att öppna regelbundna kurser i detta internationella språk».

Afrika. — Undervisning i Esperanto har införts i handelsskolan i Oran. — En Esperantoförening har bildats i Melilla. I Natal, där en förening redan finnes, har hållits föredrag i K. F. U. M., följt av kurs.

Australien. — I Auckland, Nya Zeeland, kommer en Esperantoutställning att anordnas i samband med en storartad allmän utställning, som kommer att hållas där inst. november.

Chile. — Vid åttonde chilensiska vetenskapsmannakongressen antogs en resolution, som förordade Esperantos införande i skolor och handelsinstitut samt i krigshögskolorna.

Frankrike. — Ehuru det möter stora svårigheter att upprätta en noggrann statistik över Esperanto, har S. F. P. E. (Franska förbundet för Esp.-propaganda) gjort ett försök härtill. På dess till alla föreningar utsända förfrågningar, erhöi det svar från 124 föreningar. Enligt dessa hölls förra året 375 kurser och dessutom 46 officiella kurser i skolorna. På alla platser har Esperanto kraftigt understötts av myndigheterna, icke blott därigenom att lokaler för kurserna avgiftsfritt ställts till förfogande, utan dessutom skänktes i 45 städer tillsammans 3655 frs. till understöd för föreningarnes undervisningsverksamhet. 19 skolinspektörer arbeta kraftigt för Esperanto. Föreningen för esperantistiska lärare och lärarinnor räknar redan 300 medlemmar.

Premieutdelningen i den stora pristävlan för esperantostuderande, vartill den bekanta industridkaren Michelin anslagit ett belopp af 20,000 francs, har nu ägt rum. De fyra högsta prisen (ett à 2000, ett à 1000 och två à 500 francs) utdelas emellertid först i november efter förnyad examen med de 29 främsta

pristagarne, som i den nu avslutade allmänna tävlingen tilldelats vardera 200 francs. Bland de extrapris, som förekommit, märkas 10 fria aeroplanfärder, erbjudna av »samideano» Henri Farman.

Esperantotolkar stå till besökandes förfogande i de parisiska varuhusen »Printemps», »Bon Marche», »Louvre» m. fl. I Bon Marche har personalen till och med sin särskilda esperantoförening

Vid badorten Creances (Manche) upplätas byggnadstomter afgiftsfritt åt esperantister, som vilja bosätta sig där. Man åsyftar att härigenom skapa förutsättningar för ett sommaruppehållsställe liknande Godesberg vid Rehn, nämligen att ett avsevärt antal esperantister bliva bosatta på platsen och att, såsom följd härav, en främmande kan göra sig förstadd snart sagt var som helst bland invånarna.

Den socialistiska esperantoföreningen »Esfio» i Paris har nu omkring 100 medlemmar, bland vilka kunna nämnas två deputerade.

Holland. — Den 20 april höll de nederländska katolska esperantisterna sin fjärde kongress i Hertogenbosch, vari omkr. 200 esperantister deltog. Mässa och gudstjänst på Esperanto ägde rum. — Internationella vegetariska kongressens organisationskommitté har inbjudit en framstående esperantist att på Esperanto hålla ett föredrag om vegetarism, varjämte den låtit trycka kongressens program på Esperanto.

Italien. — Esperanto har antagits såsom tillåtet förhandlingsspråk vid den internationella kongress mot alkoholism, som äger rum 22—27 sept. i år. — Fjärde italienska Esperantokongressen kommer att hållas i Milano 31 aug. till 2 sept., omedelbart efter kongressen i Bern.

Spanien. — Fjärde katalanska Esperantokongressen avhölls i Olot 11—12 maj, besökt av omkr. 350 deltagare. Hälsningstalet hölls av stadens borgmästare. — Stadsfullmäktige i Olot ha beviljat ett anslag av 500 pesetas till katalanska Esperantoförbundet.

Tyskland. — Doktor Schramm, föreståndare för kungl. sachsiska Esperanto-institutet i Dresden, har utnämnts till föreståndare för kungl. sachsiska Esperantobiblioteket. Med ministeriets gillande har detta institut upprättat Esperantoskolor i städerna Dresden, Leipzig, Zwickau, Zittau, Chemnitz, Plauen och Auerbach.

Esperanto i England.

Sammandrag ur »The British Esperantist».

Den sjette brittiska Esperantokongressen i Eastbourne karaktäriserades av det officiella understödet den erhöi. Ej blott Eastbournes borgmästare och vice borgmästare höllo hälsningstal utan även Lewes och Hastings beredde kongressdeltagarna ett ståtligt mottagande, under det att nertigen av Connaught, konung Georgs farbror, fungerade som kongressens beskyddare, och Belgien hade sänt officiell representant. Bland de mest minnesvärda dagarna var det utmärkta mottagande, som borgmästaren med fru beredde deltagarna i stadhuset. Staden, tidpunkten och vädret lämnade ett utsökt tillfälle till livlig propaganda bland de talrika pingstbesökarna.

Mr. H. B. Mudie, som återvaldes till ordförande i Brittiska Esperantoförbundet, påvisade de stora framgångar Esperanto gjort i England under det gångna året, i synnerhet i pressen och bland ungdomen, under det att undervisningens målsmän bli mer och mer intresserade. En ny propagandafond tillkommen på initiativ av Mr. Mudie hade gjort det möjligt att sända en samling Esperantoböcker till alla allmänna skolor i landet, som så önska.

Bland andra facksammanträden på kongressen hölls även sådant av U. E. A. (Världs-Esperantoförbundet). Ombudens rapporter visade en rask och beständig tillväxt av U. E. A. i England.

Den brittiska fredskongressen i Leeds (10—12 juni) antog en av den bekante fredsvännen Felix Moscheles föreslagen resolution, gående ut på att officiellt tillåta Esperanto på alla internationella fredskongresser och konferenser.

Effektiva propagandamöten i Hyde Park i London, samla varje söndagsafton en växande mängd intresserade. Den 15 juni höll den outtröttlige polske esperantisten Phyzicky, understödd av åtskilliga andra ivriga »samideaner», sitt 350-de propagandamöte i parken! De månatliga Esperantogudstjänsterna i Harecourt kyrkan locka fortfarande talrika besökare. — U. E. A:s energiska »chefkonsulo» för London har som vanligt varit synnerligen verksam. 30 nya medlemmar, 4 »delegitoj» (ombud) och 2 »esperantiaj entreprenor» (till U. E. A. anslutna affärs-

företag) är resultatet under maj månad. London räknar nu 218 medlemmar av U. E. A. — I Deal undervisar Mr. Cowper en klass av 30 pojkar (därav några scouter) i Esperanto. — Den finska kören Suomen Laulu som för någon tid sedan gästade även Sverige, har vid sitt besök i Eastbourne ånyo visat Esperantos praktiska värde. Bland körens medlemmar funnos nämligen ett par esperantister, som med hjälp av engelska meningsfränder gjorde kören åtskilliga tjänster. — I Bradford avhålls ej mindre 5 lärokurser. — Den nyligen avslutade officiella kursen, under Mr. M. C. Butlers ledning anordnad med Kants skolstyrelses understöd, blev en stor framgång. — Londons poliskår räknar nu 70 esperantister. — Mr. H. Bolingbroke Mudie förstår att allt fortfarande intressera sina åhörare genom sina fängslande föredrag om Esperanto. Från och med sistlidne oktober månad har han hållit 39 föreläsningar bevistade av tillsammans 5 å 6000 personer. Två av dessa föredrag voro anordnade av skolstyrelsen i Middlesex County Council, en av »University Extension Guild i London.

Från Ungern.

Esperantorörelsen i Ungern har under 1913 varit livlig och framgångsrik.

I Budapest hölls den 9 mars ett talrikt besökt och mycket uppmärksammat propagandaföredrag av Professor Glück från Wien.

Den mycket spridda illustrerade veckotidningen Képés Hét i Budapest innehåller särskild esperantoavdelning.

»Hungarlanda Esperanto Societo» höll sitt ordinarie årsmöte i första dagarna av april under ordförandeskap av påvliga prelaten Monsinjoro Giesswein, ledamot av ungerska riksdagen.

Vid internationella bokförläggarkongressen i Budapest hölls av Dr. J. Kiss, rektor vid universitetet därstädes, ett föredrag över ämnet: »Bokförläggarnes intressen och det mellanfolkliga Esperantospråket».

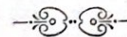
Vid universitetet i Budapest har den första esperantokursen avslutats och den andra tagit sin början under ledning av Dr. Adalbert Racz.

Bland de många deltagarna finnas åtta damer.

I Eger hålles en esperantokurs inom poliskåren.

I Arad, där Esperanto är synnerligen spritt, hålles nu i augusti den andra ungerska esperantokongressen, till vilken man väntat besök även av flera meningsfränder från Ryssland på genomresa till världskongressen i Bern.

I en liten stad i Transsilvanien utgöras invånarna av magyarer, tyskar och rumäner. Åtskilliga dispyter ha ägt rum i den ganska ömtåliga frågan om vilket språk skulle användas för program och inträdesbiljetter till stadens enda biografteater. Nu har biografdirektören låtit trycka biljetterna på Esperanto, och nu råder god sänja och tillfredsställelse bland hans publik!

Gajus Cesar Kaligulo.

El »Romaj imperiestroj en marmoro» de Viktor Rydberg.

Se la tempo estus konservinta iun el la palacoj de Kaligulo, mi suspektus ke oni tie estus surprizata de diversaj malgrandaj antaŭmontroj de la barok- kaj rokokostiloj. Sed el liaj konstruaĵoj nur restas multampleksaj ruinmuroj de lia palaco sur Palatino kaj apogmuro de tiu ponto, kiun li alte super Forumo konstruigis de tiu altaĵo ĝis unu el la suproj de Kapitolio. La ponto estis vojo inter du eminentaj dioj, kiam ili volis interkonsili pri gravaj aferoj. Unu el la dioj estis Jupitro Kapitolia; la alia — al kiu la imperiestro konstruigis templojn, organizis pastraron, starigis orajn statuojn, kaj elpensis multekostajn oferojn — estis Gajus mem. Iliaj interparoladoj pasis tiamaniere, ke Gajus — ankaŭ nomata Jupitro Latia — flustris en la orelo de la kolegdio, kaj poste metis al lia buŝo sian propran oreton. Jupitro Kapitolia, neniam respondante egale, tamen havis kaŭzon por plendi — eble ne pro maljustaĵoj kontraŭ si mem, sed des pli je nomo de parencoj — ĉar la imperiestro venigis al Romo multon el la plej belaj diostatuoj de Greklando, formetigis de ili la kapojn por doni al ili novajn kun la trajtoj de sia propra vizago, kaj oni diris ke li intencis al la olimpa Zeŭso la saman sorton

Gajus estis enviema. Li dispece-
tigis la statuojn de eminentuloj
translokitaĵajn de Aŭgusto el la tro-
logata Kapitolio al la Kampo de
Marso, ĉar *unu* eminentulo estus
sufiĉe al la romaj civitanoj. Se li
en la teatro rimarkis, ke bela viro
estas rigardata de la virinoj — tiu
viro estis kondamnata. Li apartenas
al la morto, li ja ŝtelis de Cesar'
tiun ovacion, kiun la bela sekso
ŝuldas nur al li. La envio montras
sin infane malkaŝatan kiam la po-
pulo aplaudas la ĉarbataliston Porio,
kiu ĝojante pro venko donas al
sklavo la liberecon. Kaligulo sur
sia benko krias: »tiu ĉi popolo
honoras gladiatoron pli ol sian
reganton», kaj elkuras tiel koler-
fervore, ke la togo volviĝas ĉirkaŭ
li, kaj igas lin fali malsupren laŭ-
longe de la ŝtuparo. Estis ĉe tiu
okazo, kiam li deziris al la roma
popolo *unu* kolon, je plifaciligilo al
la ekzekutisto.

Lia tiraneco estis de tute alia
tipo ol tiu de Tiberio. Unu estas
sagaca kaj pripensanta en sia
krueleco; la alia estas senpensa kaj
petola.

Trad. Jln.

Några ord om Ido.

(På förekommen anledning.)

Idospråkets värde måste få anses
synnerligen tvivelaktigt, även efter
den bearbetning, som språkets sty-
relse låtit och låter detsamma
undergå. Att vederbörande tid efter
annan förklara »språket» tillräck-
ligt färdigt för anställande av prak-
tiska försök med detsamma, kan ej
tillmätas allt för stor betydelse, ty
där ligger ju ett faktiskt medgi-
vande av att språket ännu ej är
anpassat efter praktiska behov. För
övrigt har ju den på bekostnad av
Prof. Ostwald inrättade »världs-
språksbyrå» i Bern förbehållit sig
rätt att bestämma »språkets» slut-
giltiga form.

Såsom exempel på huru språket
fortfarande är i behov av förbät-
ring kunna ett par språkprov här
anföras. Ordet *dani* betyder dan-
skar och *suedani* svenskar; Dan-
mark heter *Danio*, men Sverige
heter icke *Suedanio*, utan *Suedo*.
Pronomen för andra personen är
vu; den possessiva formen skulle
enligt språkets regler vara *vual*,
men har förkortats till *vua*, vilket
torde skett under intryck av posse-

sivpronomina i Esperanto, vilka
bildas medelst adjektivmärket -a.
Ett adjektivmärke -a existerar även
i Idos »språk», men en regel till-
låter dess utelämnande när som
helst. Ett slags undantag från
denna regel torde dock böra vara,
att slutbokstaven a i vua praktiskt
taget ej gärna kan utelämnas o. s. v.

Att det tunga Idospråket vid
korrekt tal eller, rättare sagt, upp-
läsning (ty egentligt talande kommer
ju ej ifråga beträffande Ido) är
långsläpigt och illaljudande i jämfö-
relse med det lediga och mjuka,
genom praktisk användning full-
komligade Esperanto, må endast
påvisas i förbigående, liksom även
»språkets» invecklade regler för
betoningen, som skall läggas på
någondera av de tre sista vokalerna
i flerstaviga ord.

Då advokaterna för Ido orda om
stora framgångar, som »språket»
haft utomlands, saknar man alltid
närmare uppgifter om vari dessa
framgångar bestått. Då en ledamot
av riksdagens första kammare för
ett par år sedan gjorde Idoprop-
paganda i riksdagen, hade han inga
andra exempel att anföra, än Espe-
rantos år för år allt mer och mer
växande utbredning. Man vill tyd-
ligen förtiga vad man eventuellt
vet, ty sanningen om Idospråket är,
att dess ställning i världen är myc-
ket svagare nu än för några år
sedan.

Jln.

”Förenklat Esperanto.”

Provlektion i det »lätta»
och »nyttiga» Ido-språket.

I. Alfabetet.

Varje bokstav betecknar alltid ett
och samma ljud. Exempel:

u utläses den ena gången lika med
u i gamla Esperanto, men en
annan gång såsom *v* (*questiono* =
kvestjono);

i utläses ibland som *i* (*nia*) och
ibland som *j* (*geografio* = geografjo);
c läses som *c*, *h* läses som *h*; alltså
läses bokstavsgruppen *ch* som *ĉ*.

I allmänhet är rättskrivningen
lättfattlig; man har sökt undvika
onödiga bokstäver. Exempel:

k-ljudet betecknas än med *k*, än
med *q* (*quankam* = kvankam);

x läses antingen som *ks* eller som
gz.

II. Betoningen.

Tonvikten i flerstaviga ord lägges
vanligtvis på näst sista stavelsen;
lika ofta lägges dock tonvikten på
någon af de andra stavelserna.
Exempel: *fantazia teorio*; *lernez anke*
vu *ica* ecelant *linguo*.

Dessutom betonas kraftigt alla
vokaler, varigenom alla ord kunna
urskiljas med hörseln, varjämte där-
med vinnes den förmånen att »obe-
tonade» ändelsen -ez ej blir uttalad
som -es. Exempel: *donez ol ad el e*
a li. Detta låter mycket vackert,
påstår man!

III. Gramatik.

Ido har intet krängel med acku-
sativ. Därföre skriver man också:
la homo quan vu vidis.

Adjektiv äro oböjliga. Således
skriver man antingen *le bona* eller
la bonai. Likaledes skriver man:
sacerdoti di stranjera religio veninta
de la siriani de Palestino,
och vet då icke om veninta skall
hänföras till *sacerdoti* eller *religio*!

Adverbiala prepositioner ha ej den
onyttiga ändelsen *au*. Därför äro
de idoistiska ordformerna ante,
kontre . . . obegripligt mycket bättre
än Esperantoformerna antaŭ, kontraŭ . . .

Exempel: kontre me esas nulu,
vilket på svenska betyder antingen:
ingen är emot mig, eller också:
däremot är jag ingen.

IV. Ordbildning.

-il betecknar verktyg eller redskap,
ex. *levero* (Esp. *levilo*);

des- betecknar motsats, ex. *basa*
(Esp. *malalta*);

-ier betecknar person, utmärkt ge-
nom . . . ex. *grando* (Esp. *gran-
dulo*);

-in betecknar kvinnlighet, ex. *damzelo*,
(Esp. *fraŭlino*).

Idostyrelsen bestämde i september
1911 att en »stabilitetsperiod» då
skulle inträda, under vilken språket
komme att bibehållas oförändrat
sådant det då befann sig med alla
dess vidunderligheter och uppenbara
fel. Härefter blevo inga ändringar
anbefallda *förrän den 16 oktober*
samma år, då ordet *piskar* utbyttes
mot *peskar*, *tribuo* mot *tribo*,
speriencar mot *exsperiencar* o. s. v.
Arbetet med det s. k. språkets för-
bättrande fortfar alljämt — och
således befinner man sig nu i en
period, då inga »förbättringar» vid-
tagas! ! !

Rigardanto.

Amerikansk propa- ganda.

Följande skildring av hur det går till att driva propaganda för Esperanto i Tacoma, hämtad ur »Amerika Esperantisto» torde kunna intressera våra läsare, desto mer som artikelns författare är sinjoro Lehman Wendell, en av våra förnämsta svensk-amerikanska samideaner. —

Vi hade just slutat vår Esperanto-lektion och höllo på att dryfta olika sätt och medel att väcka entusiasmen.

»Pojkar», sade Domaren, kunde vi icke hitta på något sätt att skaffa oss större praktisk användning för Esperanto än vi ha haft hittills? Till exempel, skulle inte några av oss kunna äta lunch tillsammans en gång i veckan och babili Esperanto under lunchtiden?»

»Det var icke något dumt förslag», avgjorde s-ro Kiel.

»Bonega ideo», sade s-ro Ligno.

»Placas al mi», instämde s-ro L.

Och så gick det till att bilda klubben. Efter åtskillig diskussion och cerbumado antogs följande regler och stadgar:

1. Officiellt språk: Esperanto.
2. Inte ett ord engelska tillåtet.
3. Inga andra rätter få beställas än de man vet det esperantiska namnet på.
4. Inga order givas direkt till kyparen, utan genom en tolk.
5. Tolk: s-ro Ligno.
6. Plats: olika restaurant varje vecka.
7. Tid: 12,30 e. m. lördagar.

Klubben har varit i verksamhet i något över en månad och resultatet uppfyller alla förväntningar. Den stund vi äro tillsammans, äro vi i Esperantoland, och det är lika fåfängt att använda engelska till oss som att hålla vatten på en gås. Vi ignorera det alldeles. Tjogtals Tacoma-bor äro redo att intyga det. Vi börja bli populära. Vi få en hel mängd gratisreklam. Esperantokvartetten är verkligen nästan allmänt känd, och alla slags anmärkningar göras, när de gröna stjärnorna göra sitt inträde. Förleden vecka, till exempel, hade vi suttit och pratat en halvtimme, när en bekant vid bordet intill vände sig till Domaren med följande ord:

»Hör på, nu har jag suttit och hört på det där pratandet en halv timme. Vad är det för någonting? Är det Esperanto? Hur lång tid

Germana Esperantisto

Eldono A, eliranta la 5-an de ĉiu monato, celas la propagandon de Esperanto.

Duonmonata gazeto por la disvastigo de la lingvo Esperanto. Oficiala organo de Germana Esperanto-Asocio. **Eldono B**, eliranta la 20-an de ĉiu monato, estas pure literatura. En ĉiu numero ilustraĵoj.

Jara abonprezo por ĉiuj landoj M. 4.80 (2.400).

Rder & Borel G. m. b. H., Esperanto-Verlag, Dresden-R., Struvestr. 40

tar det att lära sig det? Tror ni att jag skulle kunna lära mig det?»

Och så kunde vi räkna en ny samideano bland oss.

Senare gingo vi in i en cigarr-affär för att köpa några cigaretter, då en av s-ro Kiels bekanta kom fram till oss med ett brett leende och utsträckt hand. »Hur står det till med dig, Howe?»

»Mi ne komprenas via lingvon, sinjoro», svarade denne mycket allvarligt.

»Vad säger du? Vad är det där?»

»Mi tute ne komprenas via lingvon.»

»Vad tar ni er till med, edra kanaljer? Är det Esperanto som ni tala? Gissar jag också får börja på med det. När har ni möten? Var kan man få en lärobok? O. s. v.

Om det är trevligt? Fråga någon i kvartetten. Men stackars kypare! Det är allt annat än trevligt för dem. Härom dagen vägrade vår tolk att översätta, och ingen annan heller ville åtaga sig jobbet, så att stackars Mr Kypare hade en svår stund. Hade han vetat vad som väntade honom, hade han säkerligen flytt som för pesten, men nu visste han det inte, utan närmade sig med en värdighet sådan som endast en kypare kan prestera.

»Vad önska herrarna?» sade han med en djup bugning.

Svaret kom i en ström av Esperanto, som kom mannen att rygga tillbaka. Han blev alldeles mällös, minst sagt. Efter en mängd upprepningar och gestikulerande lyckades det att göra våra önskningsförstådda och maten serverades. Förmodligen sågo vi ut att kunna ge ordentligt med »driicks», ty vid slutet av måltiden uttryckte kyparen en förmodan att vi önskade cigarrer.

»Mi ne komprenas la Amerikan lingvon», svarade Ligno.

»Amerikana, amerikana,» svarade kyparen med ett leende. »Jaha, även amerikanska cigarrer finnas.» Och så kilade han ut efter en låda.

Varje lördag kommer något nytt upp, som gör dessa sammankomster

Uppträda med 'glans'

kan den göra som putsar sina skodon med Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam "Nobless". Svart, brun, gul & hvit i tuber à 35 öre. **F. Ahlgrens Tekniska Fabrik, Gefle.**

trevliga och roande. Som propagandamedel ställer det föredrag i skuggan, och vi rekommendera det åt alla samideanoj som vilja förena nytta med nöje i sitt missionsarbete. Försök det och ni skall förkasta alla andra.

Korespondado.

Strassburg (Germanujo). — S-ro L. Pick, Nikolausweg N:o 9, deziras korespondi kun eksterlanduloj per koloritaj poŝtkartoj.

Gävle Esperantoförening

havas kunsidon mardon la 2-an de septembro je la 8-a h., en la klubejo N. Kungsgat. 8.

Membroj, vizitu la kunsidojn!

La Estraro.

La biblioteko

de la klubo estas malfermata ĉiu duan dimanĉon en la monato inter la 10-a—11-a h. antaŭtagmeze.

HERRAR

ekipera sig bäst och fullständigast hos

Axel Lidholm

Drottninggatan 30 - - GEFLE

ESPERANTISTA MARŜO

Text och musik av John Bergh.

Pris 20 öre. Frimärken mottagas.

Teksto kaj muziko de John Bergh.

Ricevebla kontraŭ respondekupono ĉe

Harald Thilander, Majorsg. 12, Stockholm.
(Svedujo)

Josef Wikströms Tobakshandel

GEVALIAPALATSET - GEFLE

La Nova Testamento.

Nya Testamentet på Esperanto.

Inb. i klotband med förgyllt snitt
2: - kr. portofritt.

La Esperos red. 3-23, Gefle.

FYRVÄPPLINGEN,

organ för Excelsiorförbundet och andra folkulturella rörelser, utkommer i Skara en gång i månaden och kostar endast 1 kr. för helt år.

Mot 60 öre i femöres frimärken erhålles tidningen (utom nr 1 och 2) i utgivarekorsband från exp., adress endast Skara.

Aktuella programpunkter äro folkhälsans främjande och djurskydd.

Esperantoavdelning, redigerad av den kände Esperantoentusiasten direktör G. H. Backman, Hälsingborg. F. n. pågår en lättfattlig Esperantokurs för nybörjare. Litterära pristävlingar. F. n. med ett bibliotek, värt 50 kr., som pris.

Fyrväpplingen är en tidning för ungdom och ungdomsvänner

Vördsamt
Redaktionen.

Kiam vi bezonas
viandon, mendu
ĉe

FRANS A. OLSON

Telef. 34 □ GEFLE □ Telef. 34

Central- och Jernvägshotellen

GEFLE

REKOMMENDERAS!

C. J. LINDH

BOK- & DISTRIBUTIONSAFFÄR

S. FÄLTSKÄRSGATAN 19, GEFLE

Rekommenderar sig vid behov av
Böcker, Tidskrifter och Häftesarbeten.

RIKSTELEFON 16 97.

PROVU LA KOPIOKRAJONON

ESPERANTO!

3: - kr. por dekduo. 30 oeroj por unu.

W. WAHLUND, GEFLE

Wickmans Kappaffär

NORRA KUNGSGATAN 7 - GEFLE

Vid Rådhusplanaden.

Kappor o. Promenaddräkter i stort urval.
Beställningar emottagas o. utföras förstklassigt.

RIKSTELEFON 1391.

Kort Lärobok i Esperanto

för nybörjare av

ALBIN ZACHRISSON

Läroverksadjunkt, Karlstad.

Rekvireras pr kontant hos förl., Karlstad.

PRIS 75 ÖRE.

N. Lundgren

GEFLE - Interurba tel. 151

Kamentuboj por fabrikoj.

Pli ol 700 konstruitaj.

Riparoj dum uzado.

Fulmkonduktiloj estas muntataj.

Propra brikejo en Upsala.

Plej granda firmo por konstruo de
fabrikaj kamentuboj en Skandinavio.

Argenta medalo en Stockholm 1897
, , , Gefle 1901
, , , Norrköping 1906

W. WAHLUND

Pappersvaror och skrivmateriel

RIKSTELEFON 17 23 ■ GEFLE

Carl Larssons

FOTOGRAFIA TELIER

NYGATAN 34

Rekommenderas!

TELEFON 357

Läroböcker i Esperanto.

Kurs i Esperanto av G. H. Backman,
25 öre.

Lärobok i Esperanto, med Esp.-svensk
ordbok av P. Nylén, 1: - kr.

Erhållas hos La Esperos redaktion,
3-23, Gefle.

La Espero

utgives av Gefle Esperanto-
förening och utkommer i
slutet av varje månad.

Lösnummerpris 10 öre.
Prenumerationspris Kr.
1: 20.

Prenumeration kan ske
dels direkt hos tidningens
expedition, genom återför-
säljare eller på posten.

Återförsäljare önskas på
varje plats! Provision om
flere exemplar tagas!

Prenumerantsamlare er-
hålla 20 öre för varje anskaf-
fad prenumerant, om minst 5
prenumerationsavgifter in-
sändas samtidigt.

Redaktion och expedition:
3-23, Gefle.

Abonprezo ekster Svedujo
1:00 Spesmilo. (12 numeroj).

Specimeno kontraŭ re-
spondkupono. Mendo ĉe
R. Pehrsson, 3-23, Gefle.

Ozarowsky & Pehrssons Bleck- & Plåtslageri

NORRA KOPPARSLAGAREGATAN 15 - GEFLE

TELEFON 188

